

Kjell Overvåg
Professor
Høgskolen i Innlandet
2624 Lillehammer
kjell.overvag@inn.no

Februar 2019

RAPPORT FRA TILSYNSSENSOR FOR SAMFUNNSGEOGRAFI

Levert januar 2019.

Mandatet for tilsynssensor i samfunnsgeografi for 2018/19 er formulert i et notat fra august 2018. Der er det sagt at «for studieåret 2018/19 skal tilsynssensor fokusere på feltet «politikk og utvikling» og se nærmere på forholdet mellom emnene SGO1001, SGO2400, SGO2500 og SGO3300».

I tillegg har tilsynssensor et generelt mandat til å føre tilsyn og bidra med innspill til vurderingsformer, vurderingsprosesser, standard på vurderingsresultat sett opp mot faglig innhold, undervisningsopplegg og forventet læringsutbytte. Etter avtale med fagmiljøet er det sett nærmere på eksamensoppgavene i forhold til læringsmål, pensum, undervisning mv., samt karaktersetting mv., på emnene SGO2400 Politisk geografi og SGO3300 Sør i en globaliserende verden. Fokus på arbeidet har vært på den første delen av oppgaven, dvs. på emnesammensetningen på feltet «politikk og utvikling».

DEL 1 – Emnesammensetning på feltet «politikk og utvikling»

Tilsynssensor skal gi innspill til studieprogrammet om forholdet mellom emnene innen dette feltet, og skal vurdere følgende: Er det en tydelig og hensiktsmessig sammenheng mellom ulike emner i det tematiske feltet? Er fordypning og progresjon tydelig formulert i læringsmålene og blir emnene gjennomført i henhold til disse? Hvilke justeringer foreslås for å styrke sammenheng innad i de tematiske felt?

De fire emnene jeg har sett nærmere på er altså:

SGO 1001 – Innføring i Samfunnsgeografi. Dette er et obligatorisk emne i 1. semester

SGO 2400 – Politisk geografi (tema-/fordypningsemne – 2. tom 4. semester)

SGO 2500 – North/South - development (tema-/fordypningsemne – 2. tom 4. semester)

SGO 3300 – Sør i en globaliserende verden (teoriemne som tas før eller samtidig med bacheloroppgaven, og som kan gi basis for tema i bacheloroppgaven. De tre ovennevnte emnene er anbefalte forkunnskaper).

Vurderingene i denne delen av rapporten er basert på følgende materiale:

- gjennomgang av læringsmål, pensum (kun en viss oversikt) og forelesningsplaner
- gjennomgang av evalueringer av programmet og emner fra studenter, emneansvarlige og eksterne
- samtaler på telefon med noen emneansvarlige og noen studenter som nylig har hatt alle de fire emnene (fem personer til sammen).

Kort om de fire emnene:

SGO 1001 – Innføring i Samfunnsgeografi

Læringsmålet i forhold til kunnskap er følgende:

«Du skal kunne:

- Ha en inngående kjennskap til kjernebegrepene innen samfunnsgeografi som f. eks romlighet, sted, skala.
- Ha en grunnleggende kjennskap til de ulike temaområdene innen samfunnsgeografi: bygeografi, økonomisk geografi, politisk geografi, kartografi og geografiske informasjonssystemer, utviklingsgeografi, arbeidsgeografi og miljø og samfunn.
- Forstå samspillet mellom lokale, regionale, nasjonale og globale forhold.»

Pensum (innføringsboka) har relativt stor vekt på politisk geografi (kap. 11 tom 14), og nord/sør-utvikling er hovedtema i to kapitler (7 og 9), og dels i andre kapitler, blant annet kap. 10 og 19.

SGO2400 – Politisk geografi

Læringsmålet i forhold til kunnskap er følgende:

«Du skal:

- Lære hva politisk geografi handler om, hvilke begreper, tilnærminger, teorier og tema som er sentrale i faget og hvordan de behandles.
- Tilegne deg grunnleggende kunnskap om hvordan faget kan brukes til å forstå betydningen av geografi (rom, sted, skala) i politiske prosesser.»

En del av pensum er på et høyt og overordnet nivå, med vekt på begreper, tilnærminger og teorier. Tema som sosiale bevegelser, konflikt, motstand ol. har relativt stor plass i pensum. I omtalen av emnet (under «kort om emnet») står det at det er «stor vekt på land i sør». Ut fra pensum synes ikke det å være en dekkende beskrivelse, og den kan tas bort (hvis det ikke legges stor vekt på eksempler fra sør i forelesningene og i seminarene).

I emneevalueringene fra 2015 og -17 sies det blant annet at emnet tidvis oppfattes av studentene som noe vanskelig, og at det kan vurderes om enkelte artikler i pensum er for vanskelig for 2000-nivået. Flere tekster på norsk er også etterspurt av studentene. Fra studentevalueringen av bachelorprogrammet i 2017/18 kom det fram noen synspunkter på at det var for stor grad av overlapp mellom dette emnet og SGO3300 Sør i en globaliserende verden.

SGO2500 – North/South – development

Læringsmålet i forhold til kunnskap er følgende:

- “Key concepts, theories and debates about development.
- Key concepts and debates about global poverty and inequality.
- Understand the link between development strategies and global efforts of poverty reduction.
- An insight into the complexities of improving people’s living conditions in the South.”

Pensum dekker flere tema og begreper som også er sentrale i SGO2400 Politisk geografi, men i dette emnet er det drøftet i en tydelig sør-sammenheng, slik at det i liten grad synes å være for mye overlapp mellom disse to emnene.

SGO3300 – Sør i en globaliserende verden

Læringsmålet i forhold til kunnskap er følgende:

«Du skal:

- Ha innsikt i hvordan globale økonomiske og politiske endringsprosesser påvirker politikk, næringsliv, arbeid og konsum i Sør.
- Ha kjennskap til sentrale begreper og teoretiske tilnærminger på temaområdene i emnet.
- Ha kjennskap til hva flerskalatilnærming innebærer i samfunnsgeografisk forskning og hvordan den brukes på temaer som inngår i emnet.»

Pensum og forelesningene dekker flere ulike og store tema innenfor økonomi, arbeidsliv/migrasjon, politikk og demokrati.

I evalueringen av BA-programmet for 2017/18 (studentundersøkelse) er det noen kommentarer på overlapp mellom SGO3300 og SGO2400, ønske om mer variasjon på teorier og tema, og ønske om en «mer rød tråd». Det har blitt gjort en del endringer i pensum på SGO3300 siste år, og det ser ut til at det nå er relativt lite overlapp tematisk mellom SGO3300 og både SGO2400 og SGO2500.

DISKUSJON OG FORSLAG

Nedenfor følger noen innspill til forholdet mellom disse fire emnene når det gjelder sammenheng, fordypning, progresjon mv., og forslag til justeringer. Ut fra den samlede gjennomgangen vil jeg legge fram tre punkter som bør drøftes i fagmiljøet for å styrke dette feltet:

- Forbedret progresjon i politisk geografi. I første rekke ved en «forenkling» av SGO2400 Politisk geografi. Det kan gjøres ved å redusere innslaget av artikler på høyt teoretisk og generelt nivå (slik emnansvarlig sier kan være en mulighet), for å gjøre progresjonen bedre fra SGO1001 til SGO2400, og eventuelt flytte noe av det vanskeligste stoffet til 3000-nivå. Da vil samlet progresjon fra 1000 til 3000-nivå kunne bli bedre.

Alternativene for hva som kan komme inn i SGO2400 er naturligvis mange, og må være koplet til fagmiljøets kompetanse og interesser. Fra mitt ståsted ville en mulighet være et større innslag fra den europeiske og nordiske konteksten, for eksempel innen tema som regionalpolitikk og planlegging (kan blant annet koples til kap. 6 Contesting place i Jones et. al (2015)), og/eller tema som er sentrale i Norden også utenfor de store byene, blant annet vern av natur, energi, rekreasjon/turisme, rovdyr mv.

- Redusere tematisk bredde i SGO3300 Sør i en globaliserende verden. Emnet har en bred tittel/navn, og skal dekke flere temaer innen økonomi, politikk, arbeid, migrasjon og demokrati. Ved en sterkere tematisk avgrensning vil emne bli mer likt de to øvrige 3000-emnene når det gjelder tematisk bredde («environment and innovation» og «byers struktur og utvikling»), en ville kunne gå dypere inn på de valgte temaene, og ha mulighet til å skape en bedre «rød tråd» i emnet. Et mulig alternativ kan være å avgrense emnet til økonomiske endringsprosesser, og inkludere mer av for eksempel globale verdikjeder og produksjonsnettverk.
- Nytt 3000-emne i politisk geografi? Å foreslå nye emner ligger muligens utenfor tilsynsensmandat, men jeg ønsker likevel å bringe inn ideen. Hvis de to første punktene blir gjennomført, kan et mulig tiltak være å tilby et nytt emne på 3000-nivå innen en mer avgrenset tematikk innen politisk geografi. Her ville en da kunne ha mulighet til å ta å ha et større innslag av «vanskelige» artikler/teorier enn på SGO2400, og en ville kunne fokusere på tema som eventuelt ikke lenger har plass i SGO3300. Uavhengig av om en gjør det på akkurat denne måten, så vil det ikke være unaturlig, ut fra den plassen politisk geografi har i studiet og i emnene for øvrig, å ha et kurs på 3000-nivå som mer direkte går inn på politisk geografi.

DEL 2 – Eksamen og karaktersetting på emnene SGO2400 Politisk geografi og SGO3300 Sør i en globaliserende verden

Vurderingen i denne delen av rapporten er gjort på grunnlag av:

- eksamensoppgavene i emnene for 2017, og sensorveiledning for SGO2400 høst 2017
- emnebeskrivelsen, oversikt over pensum, forelesninger mv.
- veiledning for besvarelser ved skoleeksamen, samfunnsgeografi UiO
- gjennomføringsfakta inkl vurderingsordninger m/karakterfordeling for disse emnene
- statistikk for fordeling av karakterer fra database for statistikk om høgre utdanning

Tilsynssensors vurdering er som følger:

SGO2400 Politisk geografi

- Vurderingen består av en 5-timers skoleeksamen. Høsten 2017 skulle studentene svare på tre av fem oppgaver.
- Eksamensoppgavene speiler emnets læringsmål på en god måte, er godt forankret i pensum og undervisningen, og er klart formulerte.
- Sensorveiledningen er godt formulert, og med tydelig henvisninger til pensum. En kan vurdere å forsøke å være tydeligere på hvordan sensoren kan vurdere besvarelsene i forhold til karakterskalaen, for eksempel ved å si noe om hva en jevnt god besvarelse bør inkludere, hva en meget god/fremdragende besvarelse bør inkludere mv (for å tydeliggjøre vurderingskriteriene)
- Høsten 2017 avla 54 studenter eksamen. 22% fikk A, 53% B, 24% C, og ingen D, E, eller F. Høsten 2018 avla 52 studenter eksamen, med fordelingen 18% A, 38% B, 27% C, 16% D, 2% E, og ingen F. Karakterfordelingen for «samfunnsvitenskapelige emner lavere grad» på UiO i 2017 var 12% A, 27% B, 33% C, 17% D, 7% E, 4% F. Dette emnet har derfor i 2017 og -18 et høyt karaktersnitt, og også høyere enn det som ble gitt på emnet i 2015 og -16. Samtidig er det flere andre emner på samfunnsgeografi som også har et høyt snitt.

SGO3300 Sør i en globaliserende verden

- Vurderingen består av en 6-timers skoleeksamen. Våren 2018 skulle studentene svare på to av tre kortsvarsoppgaver (maks 800 ord) og på en av to langsvarsoppgaver (maks 1600 ord). Tilsynssensor mener en kan vurdere om det er hensiktsmessig å ha et maksimalt antall ord på en langsvarsoppgave. I den generelle veiledningen for skoleeksamen er det nevnt at lengre og fyldigere besvarelser vil være positivt for karakteren, og på en skoleeksamen vil den relativt korte tiden sette en naturlig begrensning på besvarelsenes lengde.
- Eksamensoppgavene speiler emnets læringsmål på en god måte, er godt forankret i pensum og undervisningen, og er klart formulerte.
- Våren 2018 avla 32 studenter eksamen. 10% fikk A, 26% B, 35% C, 6% D og 10% E. Dette er en normal fordeling sett både i forhold til flere andre emner på Samfunnsgeografi og til samfunnsvitenskapelig emner på levere grad generelt på UiO.
- Det var to klager på sensuren, der den ene fikk endret karakteren fra D til E, mens den andre beholdt en C.